

MALVIK
KOMMUNE

åpen - nyskapende - samhandlende

Kvalitetsplan

Skolefritidsordning

2019–2022

Innhold

Forord.....	3
Innledning	4
Omsorg, trivsel og trygghet gjennom allsidig lek	6
Aktivitetsområdene i kvalitetsplanen.....	7
Lek	8
Kulturaktiviteter	8
Fysisk aktivitet	9
Ledelse og personal.....	10
Kvalitetsutvikling.....	11
Skjema for egenvurdering.....	12
Opplæringsloven kapittel 9a- elevenes læringsmiljø	14

Forord

Kommunen skal ha et tilbud om skolefritidsordning, men ut over dette ligger det få nasjonale føringer for innhold og organisering av tilbudet. SFO skal være en trygg oppholdsplass for barna utover skoletiden, gi barna omsorg og tilsyn, legge til rette for lek, kultur- og fritidsaktiviteter og være tilpasset barnas og foreldrenes behov.

Denne kvalitetsplanen er et resultat av initiativ fra ansatte og ledere i skolefritidsordningen ved barneskolene i kommunen. De så et behov for en lokal plan for hvilke mål og tiltak som skal sikre kvaliteten i skolefritidsordningene i Malvik, og hvordan vi skal skape et helhetlig tilbud for elevene. Arbeidet ble påstartet i 2017, og utkast til kvalitetsplan ble lagt fram for ledergruppe oppvekst i desember 2018.

Det er økt oppmerksomhet mot innhold og kvalitet i SFO, og det ble gjennomført nasjonal evaluering av skolefritidsordninga i Norge og rapport ble lagt fram i november 2018. Denne kvalitetsplanen samsvarer godt med anbefalinger i rapporten, selv om rapporten kom etter at arbeidsgruppa hadde fullført sitt arbeid.

Målet med denne kvalitetsplanen er at den skal gi føringer for skoleeier, rektorer, SFO-ledere og øvrige ansatte i SFO for utvikling av kvalitet i skolefritidsordningen. Hver enkelt skole må med utgangspunkt i denne planen utarbeide plan for egen skolefritidsordning – i samarbeid med foresatte gjennom FAU. Plan for overgang fra barnehage til skolefritidsordning skal inngå i denne planen.

Det er viktig å huske på at skolefritidsordningen, det vil si barnas fritid på skolen, skal så langt som mulig ta utgangspunkt i barnas egne ønsker og behov og tilrettelegges i samsvar med dette. Gjennom lek, kultur, idrett og friluftsliv skal skolefritidsordningen være en arena for opplevelse, inkludering, allmenndanning og læring.

Denne kvalitetsplanen skisserer mål og kjennetegn på måloppnåelse for områdene lek, kulturaktiviteter, fysisk aktivitet og kvalitetsutvikling. Den skal være et aktivt dokument, som skal evalueres og videreutvikles og sees i sammenheng med felles utviklingsområder innen oppvekst i Malvik.

Ester Sandtrø
kommunalsjef

Innledning

Skolefritidsordningen (SFO)- nyskapende, samhandlende og åpen

SFO i Malvik kommune skal være med og utvikle barnas læringsmiljø og sosiale kompetanse. Det legges vekt på at SFO skal være kvalitetsutviklende og ha fokus på kommunens verdier; nyskapende, åpen og samhandlende. Barns lek er grunnleggende for all aktivitet i SFO og står sentralt i organiseringen av driften. Kvalitetsplanen skal være et styringsredskap for skoleeier, rektorer, SFO-ledere og ansatte og gi grunnlag for kompetanseutvikling i SFO

I FN sin barnekonvensjon, artikkel 31 står det:

"Alle barn har rett til hvile, fritid og lek, og til å delta i kunst og kulturliv"

I presiseringen av Barnekonvensjonens artikkel 31 er et gjennomgående tema betydningen av å være fri. Det vil si at barns aktiviteter ikke hele tiden skal være underlagt voksnes kontroll og oppsyn. Barn skal være frie til å organisere og selv ta initiativ til hva de vil drive med. Selv om dette betyr å gjøre ingenting! Voksnes styring av barns aktiviteter og lek hindrer ifølge Barnekomiteen ikke bare utviklingen av kreativitet, lederskap og lagånd, men kan også øke deres opplevelse av stress. (Maria Øksnes og Einar Sundsdal, NTNU 2015¹)

SFO har som mål å gi barna i grunnskolens fire første årstrinn og alle funksjonshemmede barn i grunnskolens sju første årstrinn, tilsyn og omsorg. Samtidig skal funksjonshemmede barn gis gode utviklingsmuligheter. Skolefritidsordningen skal legge til rette for at barna gis muligheter for aktivt å utnytte sin fritid til allsidig lek, kultur og fritidsaktiviteter med utgangspunkt i barnas alder, funksjonsnivå og interesser. Dette skal skje i nær forståelse og samarbeid med barnas hjem og i overensstemmelse med skolens formål slik det kommer til uttrykk i opplæringsloven § 1.

Skolefritidsordningen skal drives i samsvar med sentrale bestemmelser, kommunale vedtak og planer for den enkelte enhet.

1. april 2003 ble det innført krav til SFO i Opplæringsloven § 9 a.

Det stilles blant annet krav til skolens ledelse om å arbeide aktivt og systematisk for å fremme et godt psykososialt miljø i SFO, og at disponering av skolens lokaler må skje på en måte som tar hensyn til barns behov for trivsel og utvikling i SFO-tiden.

SFO skal være en synlig og tydelig del av kommunens tilbud til barn og nå ut til innbyggerne via kommunens egne kommunikasjonskanaler samt media.

Overgang fra barnehage til skole/SFO: Det er utarbeidet overgangsrutiner for skolestartere. Det gjennomføres besøk i skolen i mai, og det tilbys eget tilpasset opplegg for skolestartere i SFO fra 1. august.

Leksetid: Det tilbys leksetid utenfor undervisningstid, organisering og tilbud vil variere ved de ulike skolene.

Matordning: SFO ønsker at barna skal øve opp sunne kostvaner. Ved noen av kommunes SFOer tilbys det mat med fokus på en sunn profil. Der det ikke er eget tilbud oppfordres foresatte til å sende med barna sunne og næringsrike matpakker.

Aktivitetstilbud: SFO tilbyr et variert aktivitetstilbud innenfor ulike områder, blant annet kunst og kultur, fysisk aktivitet og lek. Aktivitetstilbudet ved den enkelte SFO kan variere ut fra kompetanse, lokaliteter, årstid og samarbeidspartnere.

Foreldresamarbeid: SFO ønsker et tett og godt samarbeid med foresatte. Dette vil vi få til gjennom daglige møter ved henting/levering, via telefon og e-post, utviklingssamtaler og foreldremøter i samarbeid med skolen. For utvikling av vårt tilbud er foreldreundersøkelsen et godt og viktig verktøy.

Overganger: SFO var med i kommunens BRO-prosjekt for overgang mellom barnehage-skole-ungdomsskole og videregående skole. Prosjektet startet i 2009 og er nå en del av den daglige driften. SFO har i tillegg, sammen med skolen, et ekstra fokus på de daglige overgangene mellom skole og SFO

ALLE BARN HAR RETT TIL HVILE, FRITID OG LEK

Omsorg, trivsel og trygghet gjennom allsidig lek

SFO skal formidle grunnleggende verdier som omsorg, trivsel og trygghet og representere et miljø som bygger opp om respekt for mennesket. Personalet i SFO skal kunne løfte alle barn, også de som har få eller ingen venner, er lite deltakende i fritidsaktiviteter, som strever med skolefag, eller har det vanskelig utenfor skolen.

Opplæringsloven slår fast at: Skolefritidsordningen skal legge til rette for at barna gis muligheter for aktivt å utnytte sin fritid til allsidig lek. Skolen skal også samarbeide med barnehagen om barna sin overgang fra barnehage til skole og skolefritidsordning.

SFO skal være en arena for utvikling av sosial kompetanse gjennom positiv lek og samhandling med jevnaldrende og voksne. Leken har betydning for å utvikle og styrke selvoppfatning og identitet. "Gjennom leken lærer barnet seg selv å kjenne og utvikler tillit og respekt i forhold til seg selv og hva det er i stand til å mestre av sosiale og andre utfordringer" (Broström, 1998²).

Nyere forskning viser at barna er «fanget» i et institusjonalisert triangel bestående av arenaene skole, hjem og organiserte fritidsaktiviteter – alle tre styrt, regulert og planlagt av voksne (Bjørn Tordsson³) Konsekvensen er ifølge Tordsson mindre kreative, aktive og egenstyrte barn. Barn som leker spontant med innslag av natur leker mer fysisk aktivt, i lengre tid og med mer engasjement enn de som deltar i konkurranse- eller barneidrett.

Barn trenger ulik oppfølging for å utvikles. På SFO skal de innenfor trygge rammer trene på å være en velfungerende samfunnsborgere, lære å ta ansvar og utvikle ferdigheter de har behov for senere i livet.

SAGE TIL BÅT ETTER EGEN TEGNING

²<https://www.leksikon.org/print.php?n=5228>

³https://brage.bibsys.no/xmlui/bitstream/handle/11250/2439141/HiT_rapport_1.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Aktivitetsområdene i kvalitetsplanen

Aktivitetsområdene i kvalitetsplanen omhandler grunnleggende kvalitetsmål for SFO, kjennetegn på måloppnåelse og utviklingsområder. Disse skal utgjøre en felles plattform for innholdet i skolefritidstilbudet i Malvik.

Kvalitetsplanen gir føringer for den enkelte SFOs mål, innhold og oppgaver. Den skal tilpasses skolens egne planer, lokale forhold, kompetanse, behov og tradisjoner.

Aktivitetsområder (2019-2022)

1. Lek
2. Kulturaktiviteter
3. Fysisk aktivitet

Gjennom året skal alle de tre aktivitetsområdene være representert ved ulike aktivitetstilbud. Barna kan velge hva de ønsker ut fra interesser og motivasjon. Det lokale årshjulet skal konkretisere de ulike aktivitetene og vise hvordan disse et tenkt gjennomført.

Årshjulet følger skoleåret, og skal utarbeides innen 1. september

LAND-ART

Lek

Leken er en viktig del av barns utvikling og livsmestring. Den gir rom for utfoldelse, kreativitet, læring og kan føre til forståelse og vennskap på tvers av alder, språklige og kulturelle ulikheter. Vennskap og tilhørighet i jevnaldringsgruppen synes å ha beskyttende effekt i forhold til psykisk helse, selvtillit og trygghet (Meld St 28 –2015⁴)

Det er viktig at barna får mulighet til fri og organisert lek på ulike arenaer samt muligheten til å kunne ta det med ro.

Gjennom leken får barn god mulighet til å lære seg å kommunisere og samhandle med andre. De får bearbeidet opplevelser og følelser og lærer mer. Lek inngår i mange typer aktiviteter og det er derfor viktig å se dette som en del av helhetstilbudet.

Mål: Alle barn i SFO skal oppleve glede og mestring ved å kunne utfolde seg i fri og organisert lek

Kjennetegn på måloppnåelse:

- Personalet motiverer og legger til rette for læringsfremmende lek, i selvvalgte og organiserte aktiviteter
- Barna opplever en positiv fritid og følelse av mestring gjennom lek
- Barna gis muligheter til utforsking gjennom lek
- Barna stimuleres til å knytte vennskap

Forslag til tiltak:

- Tilrettelegge for organisert og selvvalgt lek
- Engasjere seg i barnet og barnets interesser
- Involvere seg i leken og vurderer støtte og hjelp
- Foreslå og vise muligheter
- Gi barna mulighet til å lære og trene på regler og sosiale ferdigheter

FRI LEK OG SKAPENDE BARNEKULTUR

⁴<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-28-20152016/id2483955/>

Kulturaktiviteter

Kunst og kultur stimulerer til bruk av fantasi og kreativitet og skaper rom for fellesskap, estetiske opplevelser og innovasjon. Gjennom å tilrettelegge medbestemmelse med kunst og kultur som uttrykk bidrar SFO til å utvikle identitet. Barnet bruker kulturelle uttrykk til å forstå seg selv og andre i et historisk og kulturelt mangfold. Leken er bærer av barnekulturen. I leken finnes spor av tiden barnet lever i og hvordan de påvirkes av samfunnet rundt. Leken blir som et spill av barnets oppvekstmiljø. I leken overføres også tradisjoner fra voksne til barn, eller fra eldre til yngre barn

"Barn har minst makt i samfunnet og ingen økonomiske muskler, så de må i alle sammenhenger – sammen med pensjonistene – finne seg i å bli plassert nederst ved bordet. Slik er det for Kultur for barn også, det vi med et fellesnavn kaller barnekultur. Nederst ved bordet og sist i køen, bortsett fra de få gangene da den voksne verden plutselig får vond samvittighet – for det hender det jo heldigvis at den får. Den burde bare kjenne på samvittigheten langt oftere" (Tor Åge Bringsværd⁵)

SFO kan tilby et mangfold av kulturelle aktiviteter, som sang og musikk, tegning, maling og kunsthåndverk, dans og teater for å nevne noen.

Mål: Alle barn i SFO skal få mulighet til å oppleve mestring og skaperglede gjennom å delta i kulturaktiviteter

Kjennetegn på måloppnåelse:

- Barna stimuleres til bruk av kreativitet og fantasi gjennom medvirkning i kulturaktiviteter
- Barna gis mulighet for positive opplevelser og følelse av mestring gjennom kulturaktiviteter
- Personalet lar barna utforske lokal historie og nærmiljøet
- Barna blir kjent med ulike kulturer og kulturelle uttrykk

Forslag til tiltak:

- Utnytte den kunst- og kulturfaglige kompetansen som finnes i personalet
- Legge til rette for og organisere kulturelle aktiviteter
- Gi barna tilgang til for eksempel bøker, bilder, materialer og instrumenter for kreativ utfoldelse
- Samarbeide med Malvik kommunale kulturskole og Malvik folkebibliotek
- Søke på midler fra for eksempel den kulturelle skolesekken til gjennomføring av prosjekt
- Bruke lokalhistorie, kulturminner og kulturlandskap i nærmiljøet

⁵<http://www.periskop.no/om-a-holde-seg-vaken/>

Fysisk aktivitet

Fysisk aktivitet er en kilde til helse og trivsel. Variert fysisk aktivitet utvikler barnas fin- og grovmotoriske ferdigheter. For god helse, mental og fysisk utvikling er det viktig å opparbeide gode motoriske ferdigheter. Barn som leker i natur har markant bedre helse, rørlighet og førlighet. Mer overraskende: naturlek gir bedre evne til konsentrasjon og målrettethet, evne til å planlegge handling i flere ledd og til å foregripe resultater. (Tordsson)

På SFO gis barna muligheter til å bruke kroppen hver dag i aktiviteter både ute og inne. Aktivitetene bør være så allsidige som mulig slik at både friluftsliv, idrett og rolige aktiviteter er representert. Det legges derfor vekt på å tilrettelegge for lek og fysiske aktiviteter i et folkehelseperspektiv.

Det er viktig at barna får prøve ut aktiviteter innen trygge og støttende rammer. Alle barna skal oppleve mestring og en positiv opplevelse i ulike fysiske aktiviteter. Bruk av skolens anlegg og nærmiljøet gir mange muligheter og rom for utfoldelse.

To norske studier, "SFO -barns aktivitetstid?" (Løndal & Bergsjø 2005/2006⁶) og "Revelations in bodily play" (Løndal 2010⁷) om barns aktivitet i frileken på SFO har konkludert med det samme når det gjelder barnas aktivitet. Frileken gir mer fysisk aktivitet og økt intensitet i aktiviteten. Det betyr at når de voksne styrer aktiviteten er intensiteten lavere. Denne studien viser også at 90 prosent av barna når anbefalingene om en times aktivitet med høy intensitet under frilek på SFO.

Mål: Alle barn i SFO skal oppleve glede og mestring i fysiske aktiviteter og friluftsliv i tilknytning til lokalmiljøet

Kjennetegn på måloppnåelse:

- Personalet tilrettelegger for deltakelse i allsidige fysiske aktiviteter, ute og inne
- Barna gis positive opplevelser og følelse av mestring i en eller flere aktiviteter
- Barna er gjort kjent med mulighetene for friluftsliv og fysisk aktivitet i nærområdene
-

Forslag til tiltak:

- Tilpasse aktiviteter til aldersgrupper og funksjonsnivå
- Instruere ulike ferdigheter og motivere til deltagelse
- Formidle kunnskap og holdninger om fair play og lagspill
- Dra nytte av lokale forhold

⁶<https://oda.hioa.no/nb/skolefritidsordningen-barns-aktivitetstid>

⁷<https://brage.bibsys.no/xmlui/handle/11250/171291>

Ledelse og personal

Ledelse

SFO i Malvik skal ha åpne, nyskapende og samhandlende ledere. Lederne skal formidle tydelige mål, og kunne bruke ressursene strategisk. Leder skal utvikle gode team gjennom bruk av situasjonsbestemt ledelse, fokus på selvledelse og kommunens verdimatrise.

Det er lederens ansvar å sørge for at innholdet i SFO følger kommunens kvalitetsplan for SFO. For å nå dette skal SFO-lederen inngå i skolens ledergruppe. Skolens rektor er som enhetsleder ansvarlig leder av SFO, mens SFO-leder ivaretar den daglige ledelsen.

SFO-leder skal ha pedagogisk utdanning på høyskolenivå og minimum 30% administrativ tid tillagt sin stilling. SFO-leder skal delta aktivt i lederforum for SFO og andre fora der det er naturlig. SFO-leder er ansvarlig for gjennomføring av avdelingsmøter samt innhold i studiedager for personalet.

Personal

Uavhengig av rammer, ressurser og aktivitetstilbud er den viktigste kvalitetsfaktoren for SFO hvordan de voksne fyller rollen sin, og foreldrenes opplevelse av det. (Kvalitetsutvikling i SFO, Udir, 2013⁸). En forutsetning for et godt utviklingsmiljø er gode og støttende relasjoner mellom barn og voksne.

SFO i Malvik kommune skal ha ansatte som er tydelige og gode rollemodeller, og som legger til rette for allsidig aktivitet ut fra kommunens kvalitetsplan. For å nå dette har Malvik kommune som mål at ansatte i SFO er utdannet barne- og ungdomsarbeidere, eller har annen tilsvarende eller høyere utdanning, samt å ha et mangfold i SFO-personalet med hensyn til kjønn, alder og bakgrunn. Det bør legges til rette for å ansette en del av personalet i kombinasjonsstillinger i kommunen, både for å tilby hele stillinger og for å bidra til samarbeid på tvers.

Kommunen har en vedtatt bemanningsnorm på 1:15. Malvik kommunes plan for kompetanseheving i SFO, herunder minimum en times avdelingsmøte pr uke, planleggingstid samt studiedager, følger verdimatrisen og kvalitetsplan for SFO.

SFOnettverk

Arbeidet som gjøres i nettverkene for SFO i Malvik, kommer barna som går i SFO til gode. Kompetanseutvikling og kompetanseheving av både SFO-ledere og personalet står sentralt i dette arbeidet. SFOene i Malvik kommune er aktive medlemmer i det nasjonale nettverket for SFO.

⁸<https://www.udir.no/utdanningslopet/sfoaks/>

Kvalitetsutvikling

Kvalitetsplanen for SFO ved grunnskolene i Malvik skal videreutvikle kompetansen i, og bedre kvaliteten på SFO. Det gjennomføres foreldreundersøkelse annethvert år og egenvurdering for SFO-ansatte årlig. Medbestemmelse fra barna der deres stemme blir hørt i forhold til utforming av aktivitetstilbudet gjennomføres både ved formelle og uformelle møter. Dette skal være med på å støtte opp om utvikling av kvaliteten i tilbudet. Til sammen gir dette grunnlag for drøfting om videre satsning og kvalitetsutvikling.

Denne drøftingen forutsetter at ledelsen på skolene sammen med ansatte kontinuerlig jobber med utvikling av SFO. Dette gjøres i dialog og refleksjon hvor involverte er med i analyse av egenvurderingen, utforming av tiltak og tilrettelegging av ressurser, både kollektivt og individuelt.

Mål: Skolen utnytter ressursene i personalgruppa til beste for å gi barna et stimulerende, lærerikt og mangfoldig fritidstilbud i SFO. SFO i Malvik skal bruke læringsstøttende aktiviteter, bruke LØFT for barn – metodikk og verktøy utviklet for SFO, og delta i nasjonalt nettverk for SFO.

Kjennetegn på måloppnåelse:

- Personalet reflekterer over praksis i arbeidet med egenvurderingen og foreldreundersøkelsen for å utvikle kvalitet
- Vi benytter økende medvirkning fra barna etter alder og modning slik at de selv kan føle innvirkning på egen hverdag
- Personalet kjenner til visjon og mål for SFO
- Ledelsen ved skolen har fokus på kompetanseutvikling
- Ledelsen ved skolen tilrettelegger for utviklingsarbeid og kvalitetsutvikling

BARNEKULTUR OG FRILUFTSLIV

Skjema for egenvurdering

	1	2	3	4	5	6
Personalet motiverer og legger til rette for læringsfremmende lek, i selvvalgte og organiserte aktiviteter						
Barna opplever en positiv fritid og følelse av mestring gjennom lek						
Barna gis mulighet til utforsking gjennom lek						
Barna stimuleres til å knytte vennskap						
Barna stimuleres til bruk av kreativitet og fantasi gjennom medvirkning i kulturaktiviteter						
Barna gis mulighet til positive opplevelser og følelse av mestring gjennom kulturaktiviteter						
Personalet lar barna utforske lokal historie og nærmiljøet						
Barna blir kjent med ulike kulturer og kulturelle uttrykk						
Personalet legger til rette for deltakelse i allsidige fysiske aktiviteter, ute og inne						
Barna gis positive opplevelser og følelse av mestring i en eller flere aktiviteter						
Barna er gjort kjent med mulighetene for friluftsliv og fysisk aktivitet i nærområdene						
Personalet reflekterer over praksis i arbeidet med egenvurderingen og foreldreundersøkelsen for å utvikle kvalitet						
Vi benytter økende medvirkning fra barna etter alder og modning slik at de selv kan føle innvirkning på egen hverdag						
Personalet kjenner til visjon og mål for SFO						
Ledelsen ved skolen har fokus på kompetanseutvikling						
Ledelsen ved skolen tilrettelegger for utviklingsarbeid og kvalitetsutvikling						

Opplæringsloven kapittel 9a- elevenes læringsmiljø

§ 9a-8. Skolefritidsordninga

Aktivitetsplikten gjelder og ansatte i SFO. Alle ansatte skal forebygge, avdekke, varsle og håndtere mobbing og andre krenkelser.

§ 9a-6. Informasjonsplikt og uttalerett

«Samarbeidsutvalet, skoleutvalet, skolemiljøutvalet og dessutan elevrådet og foreldrerådet skal haldast løpande underretta om alle tilhøve – deriblant hendingar, planar og vedtak – som har vesentleg betydning for skolemiljøet. Råda og utvala har på førespurnad rett til å få framlagt dokumentasjon for det systematiske helse-, miljø- og tryggleiksarbeidet ved skolen. »

Malvik kommune har i 2016 valgt å lage en felles strategiplan mot mobbing for barnehager og skoler. I strategien er det nedfelt at kommunen skal ha en felles handlingsplan for skolene, samtidig som skolene og barnehagene skal ha egne planer lokalt innenfor enkelte områder.

Handlingsplanen må ses i sammenheng med skolenes og barnehagenes helhetlige arbeid mot mobbing og for å skape et godt læringsmiljø. Denne planen viser konkrete tiltak som er felles for kommunens skoler i arbeidet mot mobbing. I planen utdypes begrepet mobbing, og spesielt digital mobbing. Sistnevnte form for mobbing vil ha et spesielt fokus i det forebyggende arbeidet. Planen omhandler og presenterer også aktuelle samarbeidsparter; skolehelsetjenesten, PPT, skolens rådsorgan.

Hovedområder i handlingsplan mot mobbing:

- Hvordan forebygge mobbing
- Hvordan avdekke mobbing
- Hvordan håndtere dersom mobbing oppstår

Handlingsplan samt aktivitetsplikt gjennomgås for alle ansatte årlig. Aktivitetsplikten er individuell.